

Strategiplan 2020-2023

Vedtatt i kommunestyret 1. april 2020

for bruk av midler til

Nærings- og miljøtiltak i skogbruket (NMSK)

Spesielle miljøtiltak i jordbruket (SMIL)

Drenering

Organisert Beitebruk

i

Øvre Eiker kommune

Foto: Anne Bjørg Rian

Innhold

1. Innledning	s 3
2. Prioriteringer og tilskuddssatser	s 4
2.1. Nærings- og miljøtiltak i skogbruket - NMSK-ordningen	
2.2. Spesielle miljøtiltak i jordbruket - SMIL-ordningen	
2.3. Drenering	
2.4. Organisert beitebruk	
3. Målsetting for de økonomiske virkemidlene	s 7
3.1. Nærings- og miljøtiltak i skogbruket - NMSK-ordningen	
3.2. Spesielle miljøtiltak i jordbruket - SMIL-ordningen	
3.3. Drenering	
3.4. Organisert beitebruk	
3.5. Samordning mellom forskjellige regelverk og tilskuddsmidler	
4. Bruken av SMIL- og NMSK-midlene de 5 siste årene	s 11

Foto: Anne Bjørg Rian

1. Innledning

Øvre Eiker kommune er en aktiv landbrukskommune med over 250 aktive bønder innen jord- og skogbruk. Tilskuddsordningene *Nærings- og miljøtiltak i skogbruket* (NMSK), *Spesielle miljøtiltak i jordbruket* (SMIL), *Drenering* og *Organisert beitebruk*, forvaltes av kommunen. Det er fylkesmannen som fordeler rammene til kommunen.

Denne planen skal vise hva kommunen prioriterer av tiltak de neste 4 årene. Ordningene SMIL og NMSK har kommunen hatt ansvar for siden 2004 og drenering siden opprettelsen av ordningen i 2013. Tilskudd til skogsbilveier og organisert beitebruk fikk vi ansvaret for fra 2020.

Tilskuddsforvaltningen styres av følgende regelverk:

- Forskrift om tilskudd til nærings- og miljøtiltak i skogbruket
- Forskrift om tilskudd til spesielle miljøtiltak i jordbruket
- Forskrift om tilskudd til drenering av jordbruksjord
- Forskrift om tilskudd til tiltak i beiteområder

Foto: Børre Hoen

2 Prioritering og tilskuddssatser

Kommunen har hatt stor etterspørsel etter miljøtilskuddene både innen skog- og jordbruket.

De to siste årene har ikke kommunen brukt opp alle NMSK-midlene på grunn av mindre aktivitet innenfor prosjektet Nabohjelp som foregikk i perioden 2013-2017.

Tilskuddssatsen innen SMIL-midlene har ligget lavere i Øvre Eiker enn i nabokommunene i mange år. I denne strategiplanen legges det opp til en harmonisering og økning av tilskuddssatsen i forhold til tidligere år.

2.1 Nærings- og miljøtiltak i skogbruket - NMSK-ordningen

Tilskuddssatser og prioriteringer følger av listen under.

Tilskuddsordning		Tilskuddssats
Skogkultur		
1.	Ungskogpleie	Inntil 40 %
2.	Aktivitetsfremmende prosjekter. - Til aktører som administrerer og gjennomfører ungsogpleie på over 300 dekar i året. - Prosjekt Nabohjelp	Inntil 30 kr/dekar + 1 500 kr/oppdrag Inntil 100 %
3.	1. gangs tynning av furu i hogstklasse III	Maks 100 kr/dekar
4.	skjøtselstiltak av nøkkelbiotoper og tiurleiker/hønsehaukreir	Inntil 30 %
Skogsbilveier		
1.	Opprusting av eksisterende skogsbilveier	Inntil 40 %
2.	Bygging av nye skogsbilveier som er økonomisk lønnsomme	Inntil 40 %

For alle tiltakene forutsettes det at det blir tatt miljøhensyn i henhold til gjeldende standarder og lovverk.

2.2 Spesielle miljøtiltak i jordbruket - SMIL-ordningen

Tilskuddssatser og prioriteringer følger av listen under.

Tilskuddsordning		Tilskuddssats
Forurensningstiltak		
1.	Hydrotekniske tiltak: - Gjelder investeringer knyttet til blant annet avskjæringsgrøfter, utbedring av gamle lukkinger og blauthull og reetablering av tidligere bekkeløp.	Inntil 50 %
2.	Anlegging av fangdammer i jordbrukslandskapet -	Inntil 50 %
3.	Andre tiltak som reduserer forurensningsfaren til vassdrag	Inntil 50 %
Kulturlandskapstiltak		
1.	Rydde langs jordekantene, 6 m bredde	Inntil 50 %
2.	Inngjerding av gamle beiter - Med sauenetting - Med strømtråd (minimum 3 tråder)	50 kr/løpemeter 30 kr/løpemeter
3.	Rydding av gamle beiter	Inntil 800 kr/dekar maks 30 dekar
4.	Tilrettelegging for allmennheten og andre tiltak for å fremme kulturlandskapet	Inntil 50 %
Biologisk mangfold		
1.	Skjøtsel av blomsterrike veikanter, høymaster og åkerholmer	Inntil 80 %
2.	Skjøtsel og opparbeidelse av gamle blomsterrike arealer	Inntil 80 %
3.	Annen tilrettelegging for biologisk mangfold	Inntil 80 %
Gamle og verneverdige bygninger		
1.	Utvendig restaurering av gamle og verneverdige landbruksbygg med autentisk preg.	Inntil 40 % maks 100 000 kr

Foto: Anne Bjørg Rian

2.3 Drenering

Tilskuddssatsene er fastsatt gjennom forskrift om tilskudd til drenering av jordbruksjord.

Prioriteringer:

1. Jordbruksarealer som ligger nærmere enn 50 m fra vassdrag med årssikker vannføring. Ligger deler av jordbruksarealet innenfor, utløser dette 1. prioritet på resten av teigen.
2. Større jordbruksarealer med helning hvor faren for erosjon er stor.
3. Andre jordbruksarealer.

Foto: Leif Ove Sørby

2.4 Organisert beitebruk

Tilskuddssatser og prioriteringer følger av listen under.

Tilskuddsordning		Tilskuddssats
Investeringstiltak		
1.	Sankekve og gjerding	Inntil 50 %
2.	Elektronisk overvåkningsutstyr	Inntil 50 % maks 30 000 kr
Planleggings- og tilretteleggingsprosjekter		
1.	Større prosjekter som øker effektiviteten og reduserer konfliktene med andre brukergrupper	Inntil 70 %
2.	Beitebruksplan	Inntil 70 %

Foto: Anne Bjørg Rian

3 Målsetting for de økonomiske virkemidlene

Øvre Eiker skal ha et aktivt og livskraftig landbruk som har hovedfokus på sterke produsentmiljøer, utnyttelse av naturressursene og fremtidsrettet og miljøvennlig drift.

Tilskuddsordningene skal bidra til at viktige samfunnsoppgaver blir gjennomført. Oppgaver som redusert forurensning, ivaretagelse av kulturlandskapet, aktivt skogbruk, bevaring av kulturminner, klimatiltak og tilrettelegging for allmennheten.

3.1 Nærings- og miljøtiltak i skogbruket - NMSK-ordningen

Tilskudd i skogbruket skal stimulere til økt verdiskapning, bærekraftig utnyttelse av skogressursene og bevaring og utvikling av miljøverdier i skog. Skogen binder klimagasser og øker karbonbindingen i levende biomasse. Dette er svært viktig i nasjonal og internasjonal sammenheng for å redusere klimautslippene.

3.1.1 Skogkultur

Ungskogpleie

I forrige periode ble tilskudd til ungsogpleie topprioritert. I tillegg til planting er dette det viktigste tiltaket for å bygge opp en ny skog med kvalitetstømmer. Dette tiltaket vil fortsatt bli prioritert fordi det er viktig for å sikre verdiene i fremtidsskogbruket, og at det for en del skogeiere kan være lite midler på skogfondskontoen, når ungsogpleien skal gjennomføres 10-20 år etter hogst. Dette gjelder særlig eiendommer som har lite tømmer igjen å hogge. Dette har blitt enda mer aktuelt de siste årene, da det på forholdsvis små eiendommer har blitt foretatt store hogster.

Foto: Christina Holden

Aktivitetsfremmende prosjekter

I perioden vil det bli satset på mindre prosjekter med støtte til lokale aktører. Vi har gode erfaringer med denne formen å jobbe på gjennom prosjekt "Nabohjelp". Her har enkelte bønder påtatt seg oppgaven med å hjelpe andre med planleggingen av ungsogpleien. Aktiviteten i dette prosjektet har vært en del lavere enn ønsket de siste 2 årene. Derfor ble det i 2019 innført et nytt tilskuddssystem som videreføres i denne perioden for større aktører som administrerer og gjennomfører ungsogpleie på over 300 dekar i året. Dette er etter en modell som har blitt praktisert i flere nabokommuner.

1. gangs tynning av furu

De siste 2 årene er det ikke gitt tilskudd til 1. gangs tynning av furu. Dette fordi slippriksen de siste årene har vært så høy, at tynningen har gått med overskudd. Det er ikke aktuelt å gi tilskudd til tiltak som går med overskudd. Hvis slippriksen i løpet av perioden synker så mye at 1. gangs tynning av furu igjen går med underskudd, kan det bli aktuelt å gi tilskudd til furutynning. Furutynning er et nødvendig tiltak for å oppnå en god kvalitet. Det er en bred enighet i skogbruket på Eiker at tynning av gran ikke er så viktig, og tilskudd til grantynning blir derfor ikke prioritert. Slippriksen på gran ligger normalt en del høyere enn slippriksen på furu. Dette er også en grunn til at tilskudd til grantynning er mindre aktuelt.

Skjøtselstiltak av nøkkelbiotoper og bevaring av tiurleiker/hønsehaukreir

Det har ikke blitt gitt tilskudd til dette tiltaket på flere år. Hovedgrunnene er at det ikke har kommet noen søknader om det, og at tilgjengelig tilskuddsmidler har gått til høyere prioriterte tiltak.

3.1.2 Skogsbilveier

Infrastruktur i skogen er avgjørende for å kunne utnytte ressursene. Det kan gis tilskudd til utbedring av "flaskehals", opprusting av skogsbilveier og nybygging av skogsbilveier. Ved prioritering vil det bli vektlagt hvilken lønnsomhet prosjektet har.

Retningslinjene bør samkjøres med nabokommunene. Dette er spesielt viktig siden enkelte skogsbilveier går over kommunegrensene.

3.2 Spesielle miljøtiltak i jordbruket - SMIL-ordningen

Formålet med tilskudd til spesielle miljøtiltak i jordbruket er å fremme natur- og kulturminneverdiene i jordbrukets kulturlandskap og redusere forurensningen fra jordbruket, utover det som kan forventes gjennom vanlig jordbruksdrift.

Foto: Anne Bjørg Rian

Hydrotekniske tiltak

Store deler av jordbruksarealet i kommunen ligger under marin grense. Dette er svært god og næringsrik matjord. Utfordringen er når matjorda forsvinner fra jordbruksarealet og renner ut i bekker og elver. En av hovedprioriteringene innenfor SMIL-ordningen er tiltak som reduserer forurensningen.

Dårlig helsetilstand på jorda vil øke klimagasser til atmosfæren. Slik jord kan blant annet være pakkeskadet, vassjukt, dårlig drenert, lite organisk materiale i jorda eller lite biologisk liv i vekstsjiktet. God tilstand i jorda er positivt både for bonden og klimaet.

Kulturlandskapet

I Øvre Eiker har vi et flott og åpent kulturlandskap som har blitt formet gjennom flere tusen år. Verdifulle kulturlandskap av regional/nasjonal verdi er blant annet Aker-Smørgrav og Åssideveien. De lokale tilskuddsmidlene bør brukes der hvor det er aktive bønder som vil opprettholde og utvikle landskapet i kommunen i tillegg til de regionalt/nasjonalt viktige områdene.

Tiltak i denne kategorien kan være rydding langs jordekanter, inngjerding og rydding av gamle beiter, fjerning av vegetasjon rundt viktige kulturminner, tilrettelegging for allmennheten m.m.

Gamle og verneverdige landbruksbygg

Øvre Eiker har mange gamle og verneverdige bygninger i landbruksområdet. Bygningene forteller en viktig historie og er en kulturbærer for fremtidige generasjoner. Flere av bygningene er ikke rasjonelle i dagens drift, men med ekstra tilskudd er målet at viktige landbruksbygg fortsatt kan holdes vedlike og brukes på en best mulig måte.

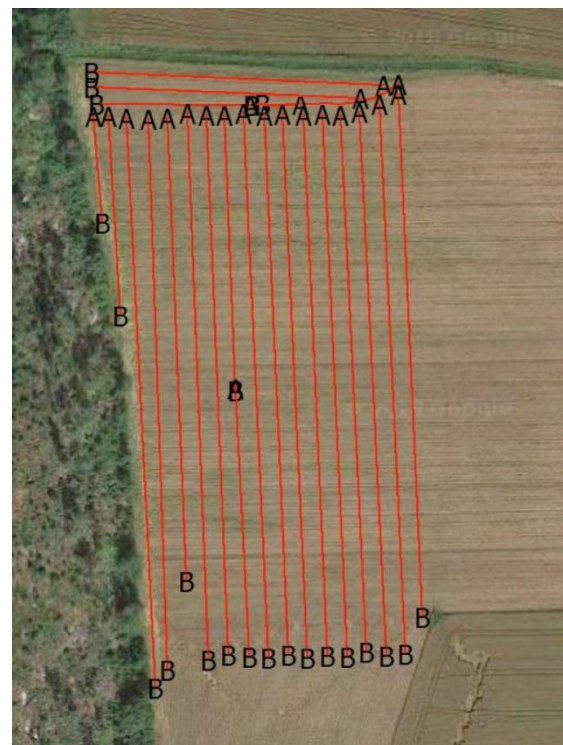
Biologisk mangfold

Det biologiske mangfoldet både nasjonalt og internasjonalt har fått stor oppmerksomhet de siste årene. Kommunen har vært med i pilotprosjektet Kantsoneprojektet hvor målet er å øke blomstringen i kantsoner som gir mat og ly til pollinerende insekter gjennom hele sesongen. Kommunestyret vedtok i 2019 et handlingsprogram for pollinatorvennlig vegetasjon. SMIL-ordningen vil følge opp tiltak som øker det biologiske mangfoldet i kulturlandskapet.

3.3 Drenering

Målet er å øke kvaliteten på tidligere grøftet jordbruksjord. Tilskuddet skal også redusere faren for erosjon og overflateavrenning av næringsstoffer til vassdrag.

Svært mye jord ble grøftet på 60- og 70-tallet, men disse anleggene begynner nå å bli gamle. Kommunen har fått mange søknader de siste årene om systematisk grøfting på nytt av de samme arealene. Vi mener det er helt avgjørende at bøndene følger opp dette arbeidet slik at jordbruksarealet kan drives på en optimal måte.

1 Organisert beitebruk

Formålet med tilskuddet er å legge til rette for best mulig utnyttelse av beite i utmark, redusere tap av dyr på utmarksbeite og fremme fellestiltak i beiteområdene.

I Øvre Eiker er det 3 beiteslag:

- **Finnemarka beitelag** på østsiden. Dette beitelaget har områder i Drammen, Lier og Modum.
- **Vestsiden beitelag** på vestsiden.
- **Sirikjerke beitelag** som ligger øst for Vestfossen og nord for Eikeren. Beiteområdet går inni Drammen kommune, syd for Mjøndalen.

I skogsområdet syd for Eikeren er det kun enkelte bønder som slipper dyrene sine i sommerhalvåret uten at det er organisert gjennom et beitelag.

Kommunen mener det er svært viktig at det tilrettelegges for beiting i utmark for å utnytte utmarksressursene, ivareta god dyrevelferd og sørge for at kulturlandskapet ikke gror igjen.

Det er mange turgåere i flere av utmarksområdene og tilrettelegging med informasjonstavler og egnede grunder som lukkes igjen automatisk, er viktig for å unngå konflikter.

2 Samordning mellom forskjellige regelverk og tilskuddsmidler

For å få en best mulig miljøeffekt, er det viktig at de forskjellige tilskuddsordningene sees i sammenheng. Dette gjelder spesielt i grensesnittet med det Regionale miljøtilskuddet (RMP) og Spesielle miljøtiltak i jordbruket (SMIL). Og mellom tilskuddene til SMIL, Organisert beitebruk og Drenering.

I Vannområdene Eikeren og Drammen skal miljøtilstanden vurderes. Målet er at vassdragene skal ha god økologisk tilstand. Landbruket har miljøutfordringer ved at jordbruksarealene ofte ligger i nærheten av elver, bekker og vassdrag. Gjennom SMIL- og RMP-ordningen kan landbruksforvaltningen bidra til å redusere forurensningen og oppfylle kravene i Vannforskriften.

Kommunen samarbeider med bøndene, landbruksorganisasjonene og fylkesmannen om de ulike ordningene for å optimalisere miljøeffekten.

4 Bruken av SMIL- og NMSK-midlene de 5 siste årene

Eikerbøndene er aktive og dyktige. Det har derfor blitt gjort betydelige investeringer i landbruket. Tabellene under viser hva det er gitt tilskudd til de siste 5 årene.

Tilskudd gitt over NMSK-ordningen

Ordning	2015	2016	2017	2018	2019
Ungskogpleie	612 000 kr	592 000 kr	656 000 kr	391 000 kr	424 000 kr
Antall dekar	3 200 dekar	2 700 dekar	3 300 dekar	2 050 dekar	2 150 dekar

Tilskudd gitt over SMIL-ordningen

Ordning	2015	2016	2017	2018	2019
Forurensningstiltak	116 000 kr	164 150 kr	202 350 kr	243 050 kr	182 600 kr
Kulturlandskap	36 500 kr	92 000 kr	38 900 kr	131 300 kr	78 600 kr
Restaurering bygg	147 578 kr	81 000 kr	172 400 kr	276 600 kr	153 400 kr
Totalt tilskudd	300 078 kr	337 300 kr	413 650 kr	650 950 kr	414 600 kr
Antall søknader	21 søknader	14 søknader	16 søknader	36 søknader	17 søknader